

Hindi Urdu for Health

The Practice of Medicine in Hindi and Urdu

repositories.lib.utexas.edu/handle/2152/64261

Hindi Urdu Flagship | South Asia Institute | Department of Asian Studies | The University of Texas at Austin

Ayurvedic Use

After the herbal medication has been prepared it can be used in many different ways. It can be used after boiling into a brew or as a powder after the herbal element has been reduced to an ash. It can also be used by leaching out salts from the herb. Salts thus produced from many different herbs can also be combined into a single medicine for specific kinds of ailments. The prescriptive use of these medications is often harmonized by the Ayurvedic doctor according to the age, diet and lifestyle of the patient. Video clips in this section show interviews on how different Ayurvedic doctors think about the use they put these medicines to.

AYURVEDA IN COLLABORATION WITH ALLOPATHY

Video URI: hdl.handle.net/2152/65531

Contents:

Hindi Transcription	2
Hindi Vocabulary	3
Hindi Questions	5
Urdu Transcription.....	6
Urdu Vocabulary	8
Urdu Questions	9

Hindi Transcription

यहां किस-किस प्रकार के मरीज आपके पास आते हैं? किस उम्र से किस उम्र तक? और कहां-कहां से आते हैं? मोस्टली तो लोकल एरिया से ही आते हैं और जैसे वो फरदर, अपने रिलेटिव्स को, या अपने फ्रेंड्स को बताते हैं कि मुझे इस आयुर्वेदिक ट्रीटमेंट से फायदा हुआ, तो वो भी आते हैं... और हर उम्र के पेशेंट आते हैं, बच्चे से ले के बुजुर्ग तक, सारी एज के आते हैं... और यहां पे, जैसे तीन साल से मैं हूँ, तो गायनी के पेशेंट, स्त्री रोग के पेशेंट बहुत आते हैं... और स्त्री रोग के जो भी रोग होते हैं, उसमें आयुर्वेदिक मैडिसन का बहुत अच्छा रिजल्ट है...

किन-किन क्षेत्रों में, आपको लगता है कि आयुर्वेद की, आयुर्वेदिक मैडिसन की, ये ऐलोपैथी से ज्यादा गुणकारी है या इनका जो असर है, उसमें ज्यादा प्रभावी है?

हूँ...

वो कौन से...

स्पेशल कौन से रोग हैं? एक तो डायजैस्टिव सिस्टम के जो भी डिजीज़ होती हैं, मतलब, जो पाचन तंत्र की जो भी होती हैं डिजीज़, उसमें आयुर्वेदिक मैडिसन का बहुत अच्छा रिजल्ट देखा है मैंने... और जो, लेडीज की जो भी प्रॉब्लम हैं, स्त्रियों के जो भी, उनके लिये बहुत अच्छी होती हैं ये मैडिसन्स... कोई इनके साईड इफैक्ट्स नहीं होते हैं...

ऐलोपैथी में जैसे एक भाग है सर्जरी का...

जी...

कि अगर कोई आपको चोट लगे या कोई ऐसी चीज है जहां पर आपको एक कोई सर्जरी आपको करनी जरूरी है...

जी...

आयुर्वेद में इसका क्या कोई तोड़ है, कि जैसे आपको सर्जरी करनी पड़ी तो आयुर्वेद में भी सर्जरी होती है?

हां जी, बिल्कुल होती है... बनारस में, बनारस हिन्दू यूनिवर्सिटी है, वहां पे सारी सर्जरी होती हैं... मतलब...

और ये सर्जरी जो है, ये ऐलोपैथी के इससे प्रभावित है?

हां साथ में, जैसे आपको एनैस्थीसिया देना है, वो तो ऐलोपैथी का ही दिया जाता है... बाकी, मतलब एक इंटीग्रेटिड काम चलता है... और जैसे इसमें, आयुर्वेदिक में पाईल्स, पिस्टुला, इसका भी बहुत अच्छा ट्रीटमेंट है... और रीकरंस भी नहीं होता है इसमें... तो, जैसे आपको एनैस्थीसिया देना है, तो वो तो आप ऐलोपैथी का यूज कर लेते हैं और बाकी जो मैडिसन्स हैं वो सारी आयुर्वेद चलती हैं...

तो ये सब देखते हुये क्या आपको लगता है कि आयुर्वेद और ऐलोपैथी एक ही सिक्के के दो पहलू हैं?

बिल्कुल...

क्या आप मुझे अपने शब्दों में बतायें तो बेहतर रहेगा, क्योंकि मेरे सवाल नहीं आयेंगे आपके जवाब आयेंगे...

(डॉक्टर के खंखारने की आवाज़)

मुझे विस्तार से बतायें कि ये जो आयुर्वेद और ऐलोपैथी है...

हूँ... हूँ...

आपको लगता है क्या एक ही चीज के दो पहलू हैं...

सिस्टम तो एक ही है हमारा... सिस्टम तो एक ही है... तो जहां पे हमको ऐलोपैथी की जरूरत है, वहां पे हम ऐलोपैथी का भी यूज कर सकते हैं और जहां कोई क्रानिक डिजीज़ है वहां पे आयुर्वेद का यूज कर सकते हैं...

जो आपकी तीन साल की प्रैक्टिस हुई है, उसके पहले आप इंटर्न रही हैं...

जी... जी...

कुछ ऐसे अनुभव आपको हुए हैं जो आपके जहन में बैठ गये हों, आप भुला नहीं पाती हों उन चीजों को... वो हमारे साथ, अगर आप बतायें उनको, तो...

जैसे सोरिएसिज के मैंने कई पेशेंट देखे... जिसमें, ऐलोपैथी में तो जब तक आप मैडिसन ले रहे हैं तब तक आप, तब तक वो सबसाईड होता रहता है... और आयुर्वेदिक में काफी अच्छे उसके रिज़ल्ट्स देखे हैं... और ल्यूकोडर्मा में भी काफी अच्छे रिज़ल्ट्स देखे हैं, आयुर्वेद मैडिसन्स के... और जैसे मैंने कहा स्त्री रोगों में तो बहुत अच्छा है ही है, जैसे मीनोपॉज़रो सिन्ड्रोम होता है, उसमें भी आयुर्वेद मैडिसन्स का बहुत अच्छा रोल है... मतलब, एक अगर हॉर्मोन्स अगर आप दे रहे हैं फीमेल को, उससे बैटर है अगर आप उसको हर्ब्स दें, तो दिस इज बैटर...

आपके परिवार में...

जी...

कोई और डॉक्टर्स भी हैं क्या?

मेरे कज़न ब्रदर हैं, वो पीडट्रिशियन हैं...

और वो क्या ऐलोपैथी डॉक्टर हैं...

हां जी, वो ऐलोपैथी डॉक्टर हैं...

तो क्या कभी आप उनके नोट्स कंपेयर करते हैं कि आपने क्या किया और उन्होंने क्या किया... या वो आपसे पूछें या आप उनसे पूछें कि अगर ये बीमारी होती है तो क्या उसका ऐलोपैथी में इलाज है या इसका...

हां-हां... डिस्कशन्स होता रहता है... जैसे कुछ, कोई कंडीशन है, एक्यूट कोई कंडीशन है तो, तो ऐलोपैथी ही उनका काम करता है... जैसे नैबुलाईजेशन करना है या कुछ, ऐसा कुछ होता है, पर कुछ, जैसे अस्थिमा है और डार्डजैस्टिव सिस्टम की जो भी प्रॉब्लम्स हैं, तो उसके लिये वो कुछ हर्बल सब्सटीट्यूट ढूँढते हैं... वो मुझसे डिस्कस करते रहते हैं कि इसके लिये कोई आयुर्वेदिक कोई ट्रीटमेंट, सब्सटीट्यूट हो सकता है क्या... बच्चों के लिये...

Hindi Vocabulary

Which types of patients	किस-किस प्रकार के मरीज
What age	किस उम्र से
Until what age	किस उम्र तक
From where	कहां-कहां से
Ayurvedic treatment	आयुर्वेदिक ट्रीटमेंट
Advantage, benefit, gain, profit, use	फायदा
All ages	हर उम्र के
From young until old	बच्चे से ले के बुजुर्ग तक
Gynaecological	गायनी
A patient of feminine health	स्त्री रोग के पेशेंट
Gynaecology	स्त्री रोग
Ayurvedic medicine	आयुर्वेदिक मैडिसन
In which areas	किन-किन क्षेत्रों में

Ayurveda	आयुर्वेद
More beneficial than allopathy	ऐलोपैथी से ज्यादा गुणकारी
Effect	असर
More effective	ज्यादा प्रभावी
Digestive system	पाचन तंत्र
Women	स्त्रियों
Hurt	चोट लगे
Break	तोड़
Influenced	प्रभावित
Only allopathic	ऐलोपैथी का ही
Integrated work	इंटीग्रेटिड काम
Two sides of the same coin	एक ही सिक्के के दो पहलू
Exactly, definitely	बिल्कुल
Tell in your own words	अपने शब्दों में बतायें
Better	बेहतर
Describe in detail	विस्तार से बतायें
Necessity	जरूरत
Experience	अनुभव
Can't forget	भुला नहीं पाती हों
Leukoderma	ल्यूकोडर्मा
In feminine diseases	स्त्री रोगों में
Menopausal Syndrome	मौनोपजॉरो सिन्ड्रोम
Herbs	हर्ब्स
Family	परिवार
Doctor	डॉक्टर
What did you do	आपने क्या किया
What did they do	उन्होंने क्या किया
Ask you	आपसे पूछें
Disease, illness	बीमारी
Asthma	अस्थमा
For the children	बच्चों के लिये

Hindi Questions

1. किस उम्र के लोग आते हैं?

- 1 केवल बुजुर्ग
- 2 केवल बच्चे
- 3 हर उम्र के*
- 4 केवल युवा

2. ऐलोपैथी और आयुर्वेद एक ही सिक्के के दो पहलू हैं? क्यों?

- 1 ऐलोपैथी और आयुर्वेद दोनों से सर्जरी होती है।
- 2 ऐलोपैथी से सारा इलाज करते हैं और आयुर्वेद से एनस्थीसिया दिया जाता है।
- 3 ऐलोपैथी एनस्थीसिया के लिये इस्तेमाल करते हैं और इलाज आयुर्वेदिक होता है।*
- 4 आयुर्वेद से ही सारा इलाज हो जाता है।

3. आयुर्वेद के इलाज से कौन कौन से रोग ठीक हो जाते हैं?

- 1 सोरिएसिज़
- 2 ल्यूकोडर्मा
- 3 सब रोग*
- 4 स्त्री रोगों में

Urdu Transcription

یہاں کس کس پرکار کے مریض آپ کے پاس آتے ہیں؟ کس عمر سے کس عمر تک؟ اور کہاں کہاں سے آتے ہیں؟

موسٹلی تو لوکل ایریہ سے ہی آتے ہیں اور جیسے وہ فردرد، اپنے رلیٹوس کو، یا اپنے فرینڈس کو بتاتے ہیں کہ مجھے اس آیورویڈک ٹریٹمنٹ سے فائدہ ہوا، تو وہ بھی آتے ہیں۔۔۔ اور ہر عمر کے پیشنٹ آتے ہیں، بچے سے لے کے بزرگ تک، ساری ایج کے آتے ہیں۔۔۔ اور یہاں پہ، جیسے نین شال سے میں ہوں، تو گائنی کے پیشنٹ، ستری روگ کے پیشنٹ بہت آتے ہیں۔۔۔ اور ستری روگ کے جو بھی روگ ہوتے ہیں، اس میں آیورویڈک میڈسن کا بہت اچھا رزلٹ ہے۔۔۔

کن کن چھتروں میں، آپ کو لگتا ہے کہ آیورویڈ کی، آیورویڈک میڈسنس کی، یہ ایلوپیتھی سے زیادہ گنکاری ہے یا ان کا جو اثر ہے، اس میں زیادہ پرہاوی ہے؟

ہوں۔۔۔

وہ کون سے۔۔۔

اسپیشل کون سے روگ ہیں؟ ایک تو ڈائجیسٹو سسٹم کے جو بھی ڈیزیز ہوتی ہیں، مطلب، جو پاچن تنترہ کی جو بھی ہوتی ہیں ڈیزیز، اس میں آیورویڈک میڈسن کا بہت اچھا رزلٹ دیکھا ہے میں نے۔۔۔ اور جو، لیڈیز کی جو بھی پرابلم ہیں، ستریوں کے جو بھی، ان کے لئے بہت اچھی ہوتی ہیں یہ میڈسنس۔۔۔ کوئی ان کے سائڈ افیکٹس نہیں ہوتے ہیں۔۔۔

ایلوپیتھی میں جیسے ایک بھاگ بے سرجری کا۔۔۔

جی۔۔۔

کہ اگر کوئی آپ کو چوٹ لگے یا کوئی ایسی چیز ہے جہاں پر آپ کو ایک سرجری آپ کو کرنی ضروری ہے۔۔۔

جی۔۔۔

آیورویڈ میں اس کا کیا کوئی توڑ ہے، کہ جیسے آپ کو سرجری کرنی پڑی تو آیورویڈ میں بھی سرجری ہوتی ہے؟

ہاں جی، بالکل ہوتی ہے۔۔۔ بنارس میں، بنارس ہندو یونیورسٹی ہے، وہاں پہ ساری سرجری ہوتی ہیں۔۔۔ مطلب۔۔۔

اور یہ سرجری جو ہے، یہ ایلوپیتھی کے اس سے پرہاوت ہے یا۔۔۔؟

ہاں ساتھ میں، جیسے آپ کو انسٹہیسیا دینا ہے، وہ تو ایلوپیتھی کا ہی دیا جاتا ہے۔۔۔ باقی مطلب ایک انٹگریشنڈ کام چلتا ہے۔۔۔ اور جیسے اس میں، آیورویڈک میں پائلنس، پستلہ، اس کا بھی بہت اچھا ٹریٹمنٹ ہے۔۔۔ اور رکنس بھی نہیں ہوتا ہے اس میں۔۔۔ تو، جیسے آپ کو انسٹہیسیا دینا ہے، تو وہ تو آپ ایلوپیتھی کا یوز کر لیتے ہیں اور باقی جو میڈسنس ہیں وہ ساری آیورویڈک چلتی ہیں۔۔۔

تو یہ سب دیکھتے ہوئے کیا آپ کو لگتا ہے کہ آیورویڈ اور ایلوپیتھی ایک ہی سگے کے دو پہلو ہیں؟
بالکل۔۔۔

کیا آپ مجھے اپنے شبہوں میں بتائیں تو بہتر رہیگا، کیونکہ میرے سوا نہیں آئینگے، آپ کے جواب آئینگے۔۔۔
(ڈاکٹر کے کھانسنے کی آواز)

مجھے وستار سے بتائیں کہ یہ جو آیورویڈ اور ایلوپیتھی ہے۔۔۔
ہوں۔۔۔ ہوں۔۔۔

آپ کو لگتا ہے کیا ایک ہی۔۔۔ چیز کے دو پہلو ہیں۔۔۔

سسٹم تو ایک ہی ہے ہمارا۔۔۔ سسٹم تو ایک ہی ہے۔۔۔ تو جہاں پہ ہم کو ایلوپیتھی کی ضرورت ہے، وہاں پہ ہم ایلوپیتھی کا بھی یوز کر سکتے ہیں اور جہاں کوئی کرانک ڈیزیز ہیں وہاں پہ آیورویڈ کا یوز کر سکتے ہیں۔۔۔

جو آپ کی تین سال کی پریکٹس ہوئی ہے، اس کے پہلے آپ انٹرن رہی ہیں۔۔۔

جی۔۔۔ جی۔۔۔

کچھ ایسے انہو آپ کو ہوئے ہیں جو آپ کے ذہن میں بیٹھ گئے ہوں، آپ بھلا نہیں پاتی ہوں ان چیزوں کو۔۔۔
وہ ہمارے ساتھ، اگر آپ بتائیں ان کو، تو۔۔۔

جیسے سورٹیسس کے میں کئے کئی پیشنٹ دیکھے۔۔۔ جس میں، مطلب ایلوپیتھی میں تو جب تک آپ میڈسن لے رہے ہیں تب تک آپ، تب تک وہ سب سائڈ ہوتا رہتا ہے۔۔۔ اور آیورویڈک میں کافی اچھے اس کے رزلٹس دیکھے ہیں۔۔۔ اور لیوکوڈرما میں بھی کافی اچھے رزلٹس دیکھے ہیں، آیورویڈ میڈسنس کے۔۔۔ اور جیسے میں نے کہا ستیری روگوں میں تو بہت اچھا ہے ہی ہے، جیسے مینوپازل سنڈروم ہوتا ہے، اس میں بھی آیورویڈ میڈسنس کا بہت اچھا رول ہے۔۔۔ مطلب، ایک ہارمونس اگر آپ دے رہے ہیں فیمیل کو، اس سے بیٹر ہے اگر آپ اس کو ہریس دیں، تو دس از بیٹر۔۔۔

آپ کے پریوار میں۔۔۔

جی۔۔۔

کوئی اور ڈاکٹرس بھی ہیں کیا؟

میرے کزن بردر ہیں، وہ پیڈیاٹرس ہیں۔۔۔

Urdu Vocabulary

Which types of patients	کس کس پرکار کے مریض
What age	کس عمر سے
Until what age	کس عمر تک
From where	کہاں کہاں سے
Ayurvedic treatment	آیورویڈک ٹریٹمینٹ
Advantage, benefit, gain, profit, use	فائدہ
All ages	ہر عمر کے
From young until old	بچے سے لے کے بزرگ تک
Gynaecological	گانئی
A patient of feminine health	ستری روگ کے پیشینٹ
Gynaecology	ستری روگ
Ayurvedic medicine	آیورویڈک میڈسن
In which areas	کن کن چھاتروں میں
Ayurveda	آیورویڈک
More beneficial than allopathy	ایلوپیتھی سے زیادہ گنکاری
Effect	اثر
More effective	زیادہ پربھاوی
Digestive system	پاچن تنترہ
Women	ستریوں
Hurt	چوٹ لگے
Break	ٹوڑ
Influenced	پربھاوت
Only allopathic	ایلوپیتھی کا ہی
Integrated work	انٹگریٹڈ کام
Two sides of the same coin	ایک ہی سگے کے دو پہلو
Exactly, definitely	بالکل
Tell in your own words	اپنے شبدوں میں بتائیں
Better	بہتر
Describe in detail	وستار سے بتائیں
Necessity	ضرورت

Experience	انہو
Can't forget	بھلا نہیں پاتی ہوں
Leukoderma	لیوکوڈرمہ
In feminine diseases	ستری روگوں میں
Menopausal Syndrome	مینوپازل سینڈروم
Herbs	ہربس
Family	پریوار
Doctor	ڈاکٹر
What did you do	آپ نے کیا کیا
What did they do	انہوں نے کیا کیا
Ask you	آپ سے پوچھیں
Disease, illness	بیماری
Asthma	استھما
For the children	بچوں کے لئے

Urdu Questions

یہاں کس عمر کے لوگ آتے ہیں؟

- 1 صرف بزرگ آتے ہیں
- 2 صرف بچے آتے ہیں
- 3 ہر عمر کے لوگ آتے ہیں
- 4 صرف جوان لوگ آتے ہیں

ایلیپتھی اور آیورویڈ ایک ہی سگے کے دو پہلو کیسے ہیں؟

- 1 دونوں سے سرجری ہوتی ہے
- 2 ایلوپیتھی سے سارا علاج کیا جاتا ہے اور آیورویڈ سے اینسٹھیسیا لگیا جاتا ہے
- 3 ایلوپیتھی اینسٹھیسیا کے لئے استعمال کرتے ہیں اور علاج آیورویڈک ہوتا ہے
- 4 آیورویڈ سے ہی سارا علاج ہو جاتا ہے

آیورویڈ کے علاج سے کون کون سے روگ ٹھیک ہو جاتے ہیں؟

- 1 سورٹیسس
- 2 لیوکوڈرمہ
- 3 یہ سب
- 4 ستھری روگ